

## 2020 yılında Azerbaycan ekonomisi

### Önceki 3 yıldaki istikrarlı ekonomik büyüme 2020'de COVID yüzünden kesintiye uğradı:

- Genel ekonomi %4,3 daralırken, petrol sektörü %7 küçüldü. Ham petrol üretimi 2019 yılına göre %8 daha düşük oldu. Aralık ayında bir önceki yıla göre %8,8 düşüşle 2,9 milyon ton oldu. Üretimdeki düşüş, esas olarak Azerbaycan'ın OPEC+ anlaşmasına olan bağlılığının gerçekleşmesiyle ilgilidir. Bu arada, doğal gaz üretimi ise %6,3 arttı;
- Petrol dışı GSYİH %2,6 azaldı ve toplam GSYH'nin %70,1'ini oluşturdu. Durgun inşaat ve COVID-19'un etkilediği turizmin hariç tutulması durumunda, petrol dışı sektör %0,7 büyüdü. Turizm sektörü petrol dışı GSYİH büyümesini sınırlayan seyahat kısıtlamaları nedeniyle %58,9 düşüş yaşarken, inşaat sektörü %8,7 küçüldü. Kurtarılan bölgelerde yeniden yapılanma çalışmalarının inşaat sektörünün canlandırması bekleniyor;
- Petrol dışı imalat, ekonomide en çok büyüyen sektördür (%18) ve bu da "beyazlatma"nın etkisi ve kimyasallar, metalurji ve ilaç gibi endüstrinin belirli bölümlerinde kamu yatırımlarının gerçekleştirilmesi sayesinde olmuştur.

### Enflasyon, 2020'de Merkez Bankası'nın hedef aralığının alt kısmı içinde bulunarak sabit kaldı:

- Aralık ayında fiyat seviyesi %0,8 arttı ve yıllık enflasyon %2,6 oldu. Merkez Bankası'nın hedef bandınının (%2-%6) merkezi %4'ün altındaydı;
- Tüketici sepetinde yer alan ürün ve hizmetlerin %79,2'si (520 kalemden 412'si) fiyatları bir önceki yıla göre artmış, %10,8'i azalmış, %10'u değişmeden kalmıştır. Kalemlerin %52,7'sindeki (274) fiyat artışı, %2,6'lık manşet yıllık enflasyonun altındadır;
- Tüketici sepetine ayrıştırıldığında, gıda fiyatları yıllık bazda %4,5, gıda dışı fiyatlar %1,2 ve hizmetlerin fiyatları %1,1 artmıştır. Yıllık manşet enflasyona gıda, gıda dışı ürünler ve hizmetlerin katkısı sırasıyla 1,9, 0,3 ve 0,4 puan (toplam %2,6) olmuştur;
- Genel olarak, ulusal kapanma nedeniyle azalan talep, enflasyonu düşürücü bir etki yapmıştır.

### Düşük petrol fiyatlarına ve azalan petrol ihracatına rağmen ticaret dengesi, toplam GSYH'nin %4,2'sine eşdeğer bir fazla vermiştir:

- 2020'de toplam ihracat %30, ithalat\* ise %6,8 azalmıştır. Sonuç olarak, ticaret fazlası\* %62,9 azalmış ve 3010 milyon dolar veya toplam GSYİH'nin %4,2'si olmuştur;
- İhracattaki düşüş esas olarak ham petrol ihracatıyla ilgilidir. Petrol fiyatındaki keskin düşüş, ham petrol ihracatını nominal olarak %36,8, reel olarak %5,9 gerileterek önemli bir etkiye sahip olmuştur;
- İthalattaki düşüşün ana etkenleri yakıtlar, makine ve teçhizat, tekstil ve metallerdir:
  - Kapanmadan kaynaklanan hareketlilik kısıtlamalarının ulaşım talebine zarar vermesi nedeniyle yakıt ithalatı %66.1 düştü;
  - İthalatçılar elzem olmayan harcamaları erteledikçe makine ve teçhizat ithalatı %4,7 azaldı;

- Üretim için girdi talebinin COVID-19 nedeniyle kısıtlanması sonucu metal ithalatı %9,5 düştü;
  - İlaç ürünleri ithalatı %27,2 artarken, pandeminin etkisiyle temizlik ürünleri ithalatı %21,5 arttı;
  - Analiz edilen dönemde, petrol dışı ihracat yıllık bazda %5,3 düşerek 1851 milyon dolara ulaşılmış ve toplam ithalatın %17,3'üne denk gelmiştir;
  - Ticaret fazlası Azerbaycan Merkez Bankası (AMB) rezervlerine katkıda bulunmuş ve 2020 sonu itibarıyla AMB rezervi 2019'a göre yıllık bazda %1.8 veya 111.4 milyon dolar artarak 6369,4 milyon dolar olmuştur;
  - SOFAZ'ın varlıkları 2020 sonu itibarıyla, 2019 yılına göre yıllık bazda %0,6 artarak 43564,3 milyon dolar veya toplam GSYİH'nın %102,2'si olarak gerçekleşmiştir.
- \*Not:** Azerbaycan Devlet Petrol Fonunun altın ithalatı olan GTİP kodu 71 - Yarı mamul altın hariç.

**Dört bankanın lisansının geri çekilmesi ve salgın, kredi portföyünde %5 ve mevduatta %4.4 düşüşe neden oldu:**

- 2020 yılında sektörün toplam aktifleri %2 azalarak 32.1 milyar AZN oldu. Nisan-Mayıs aylarında dört bankanın - AtaBank, AmrahBank, AGBank ve NBC - lisans geri çekilmesi hariç, toplam varlıklar %2,4 arttı. Brüt krediler %5 azaldı. Lisansı geri alınan bankalar hariç krediler %1.7 arttı;
- Ulaşım ve haberleşme (%29,5 düşüş), enerji, madencilik ve doğal kaynaklar (%16,2 düşüş) firmalarına verilen kredilerin etkisiyle kurumsal kredi portföyü %1,7 daralırken, sanayi ve imalat (%43,2 artış) ve ticaret ve hizmetler (%4,6 artış) sektörlerine verilen krediler artmıştır;
- Tüketici kredilerindeki %14,5 düşüşle birlikte hanehalkına krediler %3,9 azalmıştır. Denetim otoritesinin tüketici kredilerinin aşırı büyümesini sınırlamak için aldığı makro ihtiyati tedbirlerin verimli olduğu görülüyor. COVID-19 salgını, Azerbaycan'ın zaferi ile sona eren kurtuluş savaşı ve dört bankanın ruhsatının geri çekilmesi de rolünü oynadı. İpotekler, istikrarlı gidişatını sürdürerek %8 büyüdü;
- Elektronik Kredi Platformu'na göre, salgından olumsuz etkilenen 3.300'den fazla işletme kredi için başvurdu ve 2020 yılında 529 girişimciye 169 milyon AZN kredi verildi. Ayrıca, Girişimcilik Geliştirme Fonu tarafından 2020 yılında 908 yatırım projesini finanse etmek için işletmelere 127 AZN milyon kredi verildi;
- Takipteki kredilerin tutarı 2019 sonuna göre %29,8 düşüş gösterdi. Toplam takipteki kredilerin oranı yıllık bazda 2019 yılı sonuna göre 2,2 puan azalarak %6,1 oldu. Takipteki kredileri yüksek olan sorunlu bankaların lisanslarının geri çekilmesi, bu azalışta ana itici güç oldu. Ayrıca, makroihtiyati tedbirlerdeki gevşeme, takipteki kredilerin azalmasına yardımcı oldu;
- Mevduat tabanı %4,4 düşüş yaşadı ve 23,7 milyar AZN oldu. Mevduat portföyü, lisansı geri alınan bankalar dışında, %1,1 daralmıştır. Vadesiz mevduatlar %4.4 oranında artış yaşarken, vadeli mevduatlar %14.9 düşerek 9,6 milyar AZN oldu. Lisans iptalleri ve kapanmanın neden olduğu düşük gelir yüzünden hane halkı ve firmaların nakit ihtiyaçları, mevduat çıkışının ana kaynaklarıydı. Hanehalkı mevduatı ve finansal olmayan firmaların mevduatı sırasıyla %5,3 ve %5,4 azaldı;

- Toplam mevduat portföyünün dolarizasyon oranı, Aralık 2019'a kıyasla 4,6 b.puan düşüşle %56.4 oldu. Aralık 2019'a göre, vadeli mevduatlar için dolarizasyon oranı 1,8 puan düşerken, vadesiz mevduatlarda dolarizasyon 4,9 puan azaldı;
- Toplam net kârın yıl sonu özkaynaklarına oranı olarak hesaplanan bankacılık sektörünün özkaynak kârlılığı %12,1 (2019: %11,7) olmuştur. Faiz geliri %0,1 azalırken, faiz dışı gelir pandemi yüzünden şubelerde yapılan işlemlerin azalması nedeniyle % 7,1 düşmüştür.

**Sigorta primleri, başış ve emlak sigortası segmentlerinin etkisiyle 2020'de %7 artmıştır:**

- 2020'de toplam sigorta primleri bir önceki yıla göre %7 artarak 782,6 milyon AZN oldu. Net primler (primler eksi hasar) %30,6 düşüş yaşadı ve petrol dışı GSYİH'nin %0,5'ini oluşturdu (2019: %0,8). Bu gösterge, ekonomide yatırımların ana kaynaklarından biri olarak kabul edilir;
- Pazar segmenti analizine göre toplam hayat sigortası (HS) primleri %13,6 artarak 303,7 milyon AZN oldu. Piyasanın toplam primlerinde HS primlerinin payı 2,4 puan arttı ve %41.7'sini oluşturdu;
  - Gönüllü HS primleri %13,9 artarak 249,8 milyon AZN oldu. Gönüllü HS'nin toplam HS primleri içindeki payı 0,2 puan artarak %82,2'ye ulaştı.
- Hayat dışı sigorta (HDS) primleri % 2,7 arttı. HDS'nin toplam primler içindeki payı 2,4 puan azalarak %58,3 oldu;
- Hayat sigortası pazarında hasar / prim oranı %93,2 (2019: %46,7) olurken, bu oran hayat dışı sigorta pazarı için %42,9 (2019: %44,3) oldu.

**AMB, Aralık ayı PPK toplantısında yeniden finansman oranını 25 baz puan düşürerek %6,25'e indirdi:**

- Faiz oranı koridorunun alt sınırı, 25 baz puan azaltılarak %5,75'e ve üst sınır ise likiditeyi desteklemek amacıyla 25 baz puan düşüşle %6,75'e indirildi;
- Merkez Bankası, pandemiye bağlı olarak dış ve toplam talepteki düşüşün para politikasının gevşemesini sağladığını belirtti;
- AMB, pandemiden etkilenen hanehalkını ve işletmeleri desteklemek için mali teşvikin ve makro ihtiyati genişleme önlemlerinin kredi verme faaliyetini artırmasının beklendiğini belirtti;
- Merkez Bankası, büyük ekonomilerde COVID-19 aşılmasına ilişkin son gelişmelerin küresel ekonomi için olumlu bir işaret olduğunu ve aşılara erişimde belirsizlik devam ederken dış talebin daha hızlı toparlanmasına yardımcı olacağını belirtti;
- AMB, 2021'de enflasyonun %4'e yaklaşacağını tahmin etti;
- Merkez Bankası'na göre enflasyonun gidişatı, maliye ve para politikalarının etkisi ve tüketimin toparlanma hızı bir sonraki faiz kararını etkileyecek.



Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.